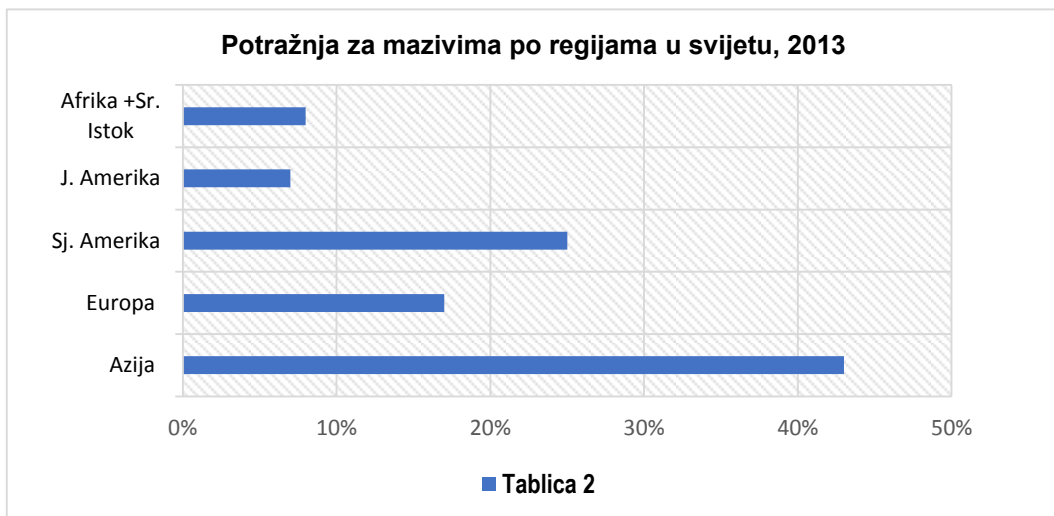
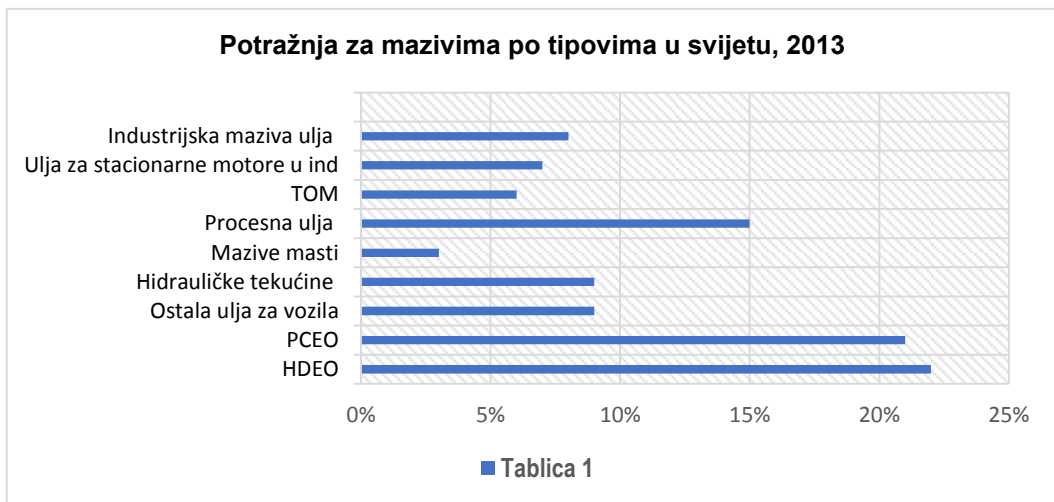

Pregled potražnje za mazivima u Europi

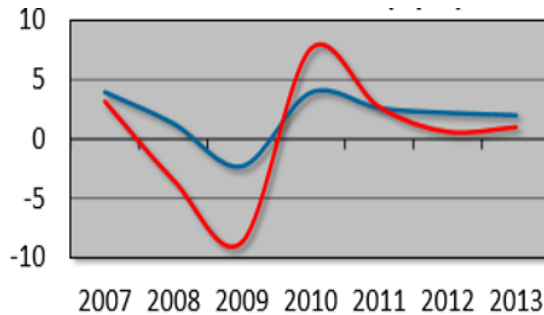
Potražnja za mazivima u svijetu

Tvrtka Kline & Co procijenila je da je 2013. godine potražnja za mazivima u svijetu bila oko 39,2 milijuna t što je rast za 1 % u odnosu na 2012. U tablici 1 prikazana je potražnja za mazivima po tipovima maziva, a u tablici 2 potražnja maziva po regijama u svijetu za 2013.

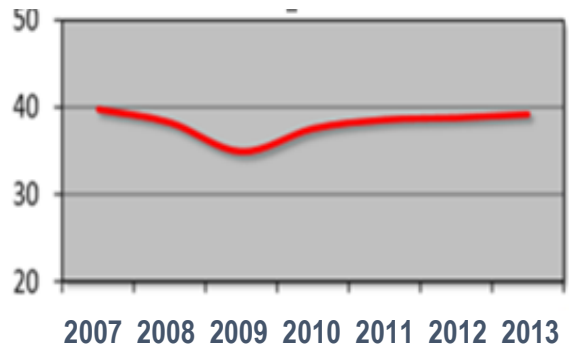

Rast potražnje maziva u svijetu općenito prati globalni rast BDP-a, ali uz veća odstupanja. U dijagramu 1 prikazan je odnos kretanja BDP-a u svijetu prema rastu/padu potražnje za mazivima u svijetu.

Dijagram 1: Odnos kretanja BDP-a prema rastu/padu potražnje za mazivima, svijet, %/g

Dijagram 2: Potražnja za mazivima u svijetu, 2007.-2013., milijuni t

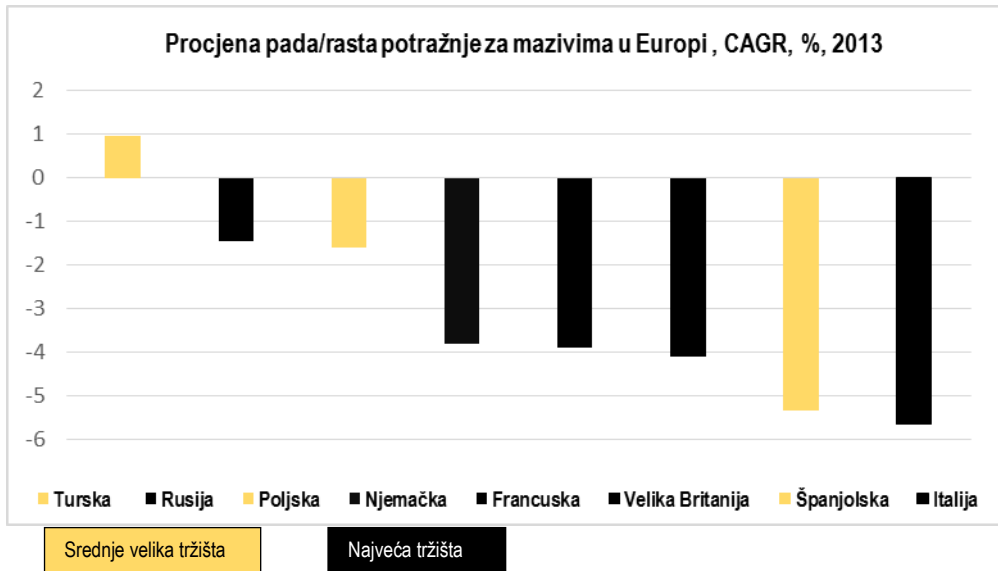

Legenda:

- Realni rast BDP
- Rast/pad potražnje za mazivima

Globalna potražnja za mazivima u 2013. godini gotovo je dostigla najveću razinu potražnje u 2007. U većini europskih zemalja došlo je do značajnog smanjenja potražnje za mazivima tijekom ekonomske recesije. Smanjenje potražnje u najrazvijenijim zemljama Europe utjecalo je direktno na smanjenje udjela Europe u globalnoj potražnji. Situacija se nije promijenila ni u 2013. U tablici 3 dana je procjena trenda pada/rasta potražnje na najvećim tržištima u Europi u % izračunata na bazi CAGR-a (Compound Annual Growth Rate), složene formule za ocjenu stope godišnjeg rasta. Uočava se da je samo u Turskoj došlo do porasta potražnje za mazivima.

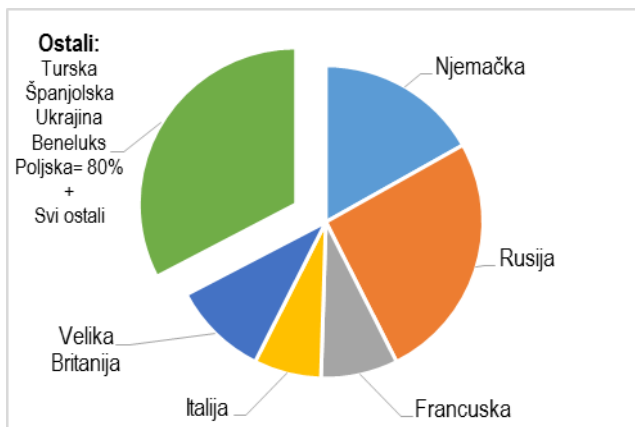
Tablica 3: Procjena trenda potražnje na najvećim tržištima u Europi

Unatoč smanjenju potražnje u navedenih pet godina (2008.-2013.), najvećih pet tržišta maziva u Europi čine gotovo dvije trećine potražnje regije Europe, a ukupna potražnja za mazivima u Europi je iznosila oko 6,6 milijuna tona. Za razliku od svog položaja na svjetskom tržištu maziva po ukupnoj potrošnji, Europa je u pogledu potražnje za sintetičkim i polu-sintetičkim mazivima među vodećima u svijetu.

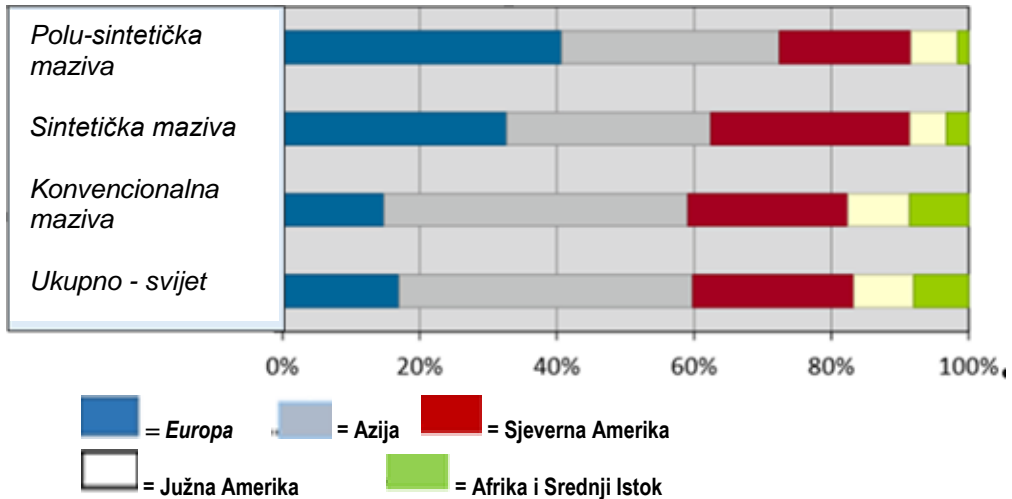
U tablici 4 dana je procjena potrošnje po najvećim tržištima u Europi.

Tablica 4: Potrošnja maziva po zemljama u Europi, %, 2013

Na dijagramu 3 prikazana je procjena raspodjele potrošnje maziva* prema tipu proizvođača**.

Dijagram 3: Raspodjela potrošnje maziva po tipu, 2013 (%)

Legenda:

* Nisu uračunata procesna ulja.

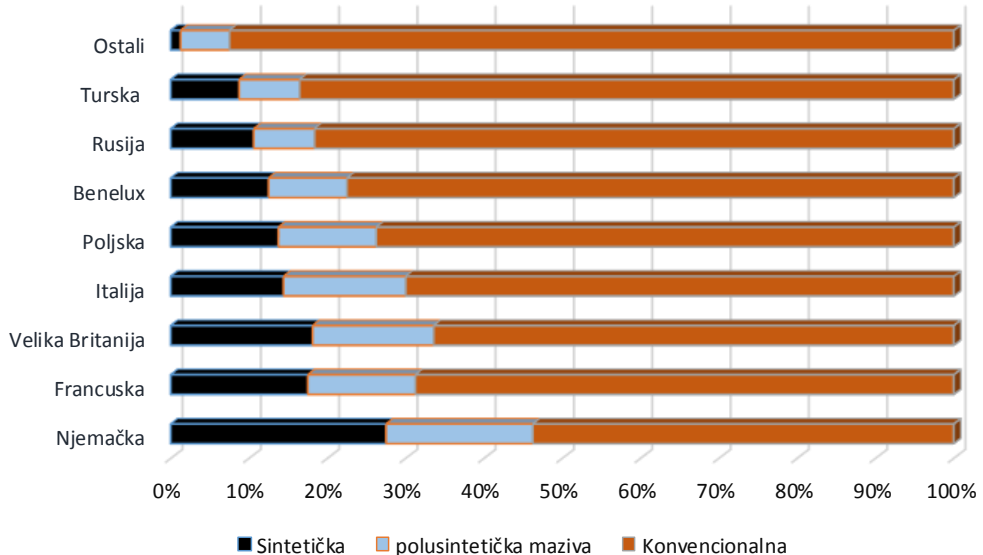
** Prikaz pokazuje samo trend korištenja različitih tipova maziva, a ne prave vrijednosti potražnje za mazivima. Naime, većina proizvođača koji koriste samo grupu IV (PAO) ili više grupa baznih ulja, takve proizvode deklariraju kao „potpuno sintetičke“, dok proizvode za koje koriste različite kombinacije baznih ulja grupa II, III i IV deklariraju kao sintetičke ili polusintetičke ako sadrže još i dio baznih ulja grupe I. Termini: sintetički i polusintetički i konvencionalni (proizvod ili sirovina, u ovom slučaju maziva ili bazna ulja) nisu tehnički ispravni (npr. ne prihvaća ih API, o.p.) i zapravo su marketinški pojmovi, te se ne mogu koristiti kao oznaka kvalitete ili vjerodostojne razine kvalitete proizvoda.

Većina proizvođača i prodavača maziva kod reklamiranja finalnih maziva i deklariranja kvalitete u tehničkim informacijama, koristi npr. termin „potpuno sintetičko mazivo“ te naglašava da se takvo mazivo izrađuje primarno od baznih ulja grupe IV ili od viših grupa (V i VI) ili u kombinaciji. U istom kontekstu „sintetičko mazivo ulje“, proizvođači maziva izrađuju najčešće od baznih ulja grupe III+ ili III (uključujući i GTL bazna ulja), ali postoje i brojne formulacije, koje sadrže kombinacije baznih ulja grupe III+, III, II+ i II, a koje proizvođači deklariraju kao „sintetička maziva“.

S druge strane, već dugo postoji „prešutni“ dogovor da tzv. „polusintetička maziva“ (ovaj termin se sve manje koristi) moraju sadržavati najmanje 20 % PAO uz konvencionalna bazna ulja (grupa I), ili sadrže većim dijelom bazna ulja grupe II ili III.

Od europskih zemalja, Njemačka vodi u rastu potražnje za sintetičkim i polusintetičkim mazivima. Visoki udio potražnje za „sintetičkim mazivima zajedno s demografskim čimbenicima bitno je utjecao je na pad tržišta maziva u Europi, čak i bez utjecaja drugih gospodarskih čimbenika.

Dijagram 4: Procjena potražnje po tipovima maziva** u Europi

Ključni faktori koji utječu na tržište maziva u Europi nakon recesije

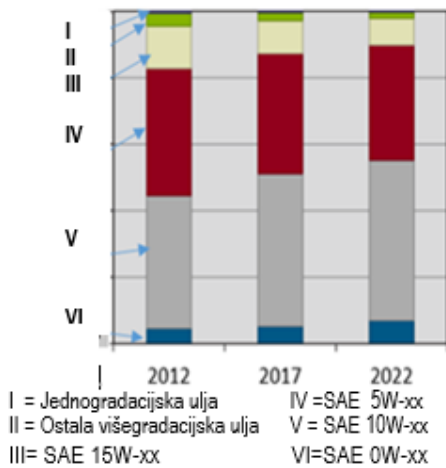
Procjena je vodećih stručnjaka iz Kline & Co da je povećana potrošnja maziva na određenim tržištima i općenito u Europi uvjetovana trendom opravka gospodarstva u razvijenim zemljama Europe, pratećim rastom i oporavkom industrije i promjenama u segmentu opskrbe baznih ulja na regionalnoj osnovi.

Ostali faktori, koji možda manje utječu na rast, a više na stabilizaciju potražnje su socijalno-ekonomski trendovi, poboljšanje razine kvalitete maziva i sve veći pritisak na smanjenje potrošnje goriva i emisije CO₂.

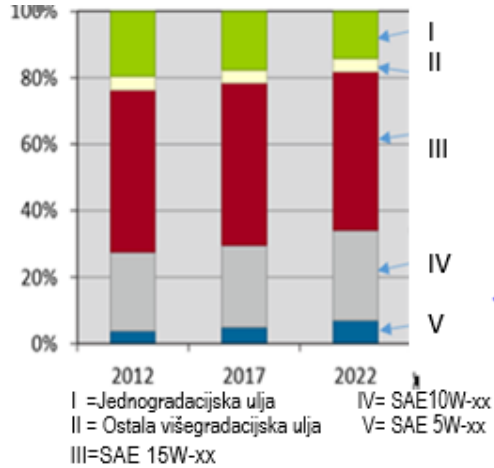
Izraziti trend sve oštrijih zahtjeva za smanjenjem potrošnje goriva te sukladno tome modernizaciju voznog parka, utječe na veću potražnju niskoviskoznih gradacija motornih ulja za osobna vozila (PCEO). Ovaj trend, ali s manjim intenzitetom će se uočiti i kod nešto povećanih zahtjeva za primjenom nižih gradacija ulja za teško opterećene motore komercijalnih vozila (HDDEO). To će imati ključni utjecaj na cjelokupno tržište maziva u Europi.

U optimističnom scenariju, ukupna potražnja će biti uravnotežena jer će se očekivani rast potražnje u nekim zemljama kompenzirati smanjenjem potražnje u drugim zemljama Europe. Europsko tržište maziva je zrelo tržište, ali još uvijek se može širiti i rasti u određenim segmentima.

Dijagram 5: Procjena potražnje za SAE gradacijom PCEO ulja u Europi, 2012.-2022.

Dijagram 6: Procjena potražnje za SAE gradacijom HDDEO ulja u Europi, 2012.-2022.

Procjena trendova u Europi

- U Europi nema velikih mogućnosti za ukupan rast potrošnje, ali se očekuje da će doći do rasta potrošnje maziva visokih radnih svojstava.
- Postoji mogućnost rasta potražnje u dva različita segmenta: sintetička motorna ulja i industrijska maziva. Međutim, kod oba postoje različiti uvjeti i izazovi.
 - Europa će i dalje biti najveće tržište za visokokvalitetna maziva (maziva visokih radnih svojstava), ako se kao baza procjene uzme u obzir penetracija niskoviskoznih gradacija sintetičkih motornih ulja.
 - Rast potražnje za sintetičkim mazivima će biti 2 do 3 puta brži od ukupnog rasta potražnje maziva.
 - Poboljšana opskrba i ponuda baznih ulja grupe II i III podupire navedeni trend.
 - Ponuda i opskrba baznih ulja grupe III će se znato povećati što će omogućiti značajno povećanje rasta sintetičkih maziva koja u formulaciji koriste bazna ulja grupe III.
 - U industrijskom segmentu i dalje će rasti potražnja za biorazgradivim mazivima za prehrambenu industriju i vatrootpornim (hidrauličkim o.p.) tekućinama.

Prodavači maziva u Europi, ukoliko žele značajno povećati prodaju, morat će se više koncentrirati na obradu tržišta istočne Europe i tržišta istočnije od Sueskog kanala.

Napomena: Poznata marketinška tvrtka Kline & Co izložila je na simpoziju „European base oils & lubricants summit“ održanom krajem 2014. predavanje „Pregled potražnje za mazivima u Europi“. Osnovni cilj pregleda je razmotriti utjecaj recesije na pad potražnje maziva u svijetu a posebno u Europi. Kako je ovaj materijal još uvijek aktualan, donosimo izvod najvažnijih podataka i zaključaka.

API predstavio novu oznaku za novu razinu kvalitete ulja za teško opterećene motore

Američki institut za naftu (API) objavio je sredinom svibnja novu API marku kao specijalni servisni simbol koji će pomoći krajnjim potrošačima da prepoznaju nedavno homologirana ulja za dizelove motore prema specifikaciji API FA-4. Ova specifikacija opisuje ulja više razine kvalitete koja su namijenjena zaštiti Diesela motora nove generacije. API je odobrio primjenu specifikacije FA-4 zajedno s API CK-4 specifikacijom još u veljači ove godine. Novi simbol „FA-4 Donut“ razvijen je da pomogne vozačima i vlasnicima kamiona, za koje se zahtijeva primjena ulja prema specifikaciji FA-4, kako bi lakše prepoznali potrebno ulje i kako bi ga mogli razlikovati od motornog ulja koje zadovoljava specifikaciju CK-4, izjavio je Kevin Ferrick, API stariji menadžer za licenciranje motornih ulja.

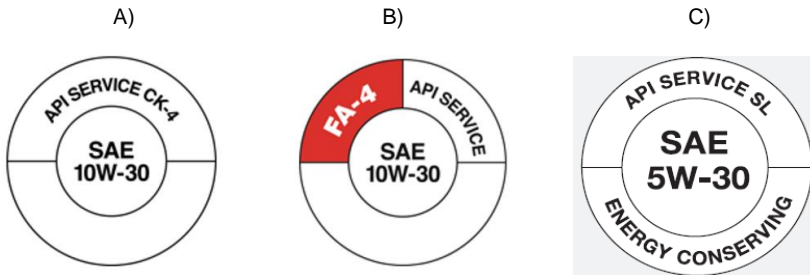
Specifikacije FA-4 i CK-4 nastale su kao nastavak razvojnog procesa specifikacija ulja za teško opterećene motore na temelju specifikacije PC-11. Obje nove specifikacije razvijale su se za modele motora koji će se u SAD-u pustiti u prodaju 2017. i kasnije. Motorna ulja prema specifikaciji CK-4 mogu se koristiti za motore koji se pogone gorivom koje sadrži do 500 ppm sumpora, iako goriva koja sadrže iznad 15 ppm sumpora mogu uzrokovati pogoršanje u radu sustava za obradu ispušnih plinova ako se prije toga ne skрати interval zamjene ulja. Specifikacija CK-4 je također kompatibilna sa starijim važećim specifikacijama, što znači da motorna ulja koja zadovoljavaju specifikaciju CK-4 mogu zamijeniti motorna ulja koja susreću starije specifikacije ulja za teško opterećene motore. API je zadržao isti simbol „donut“ za CK-4 kakav je bio korišten za CJ-4 i ranije specifikacije. Simbol za FA-4 se temelji na istom dizajnu kao i prethodni samo je gornji dio podijeljen u dva podjednaka dijela od kojih je jedan obojen (slika 1). Stručnjaci API-a se nadaju da je novi simbol dovoljno razumljiv za tvrtke koje imaju velike parkove kamiona kao i za pojedinačne vlasnike i vozače kamiona te da će moći prepoznati FA-4 specifikaciju motornog ulja i razlikovati ga od motornog ulja koje zadovoljava normu CK-4.

Većina stručnjaka i promatrača iz industrije maziva smatra da već dugo postoji određena zbrka i nerazumijevanje (posebno krajnjih korisnika, o.p.), a pojedini članovi tima NCDT PC-11 (Tima za razvoj specifikacije PC-11) su izjavili da će se nerazumijevanje i zbrka još više povećati kad se javno prihvati podjela specifikacije PC-11 u dvije nove specifikacije. Razvojni tim NCDT razmatrao je veliki broj prijedloga o tome kako označiti novu specifikaciju u skladu sa sustavom API, što uključuje novo ime za specifikaciju, zaštićenu marku sličnu zvjezdastom (starburst) API simbolu licenciranog ulja za osobna i laka dostavna vozila (slika 2) kao i drugim oznakama. Radni tim je raspravljao o razvoju SAE J300 klasifikacije za bazna ulja kako bi se uveli termini za označavanje gradacija koje štede gorivo.

Glavne odluke donesene su 16.5.2016. na sastanku API grupe za maziva (API Lubricants Group). API je tada službeno objavio izgled simbola s podijeljenim gornjim dijelom u dvije četvrtine od kojih je jedna obojena crveno (slika 2b), ali grupa je istaknula da su druge boje i nijanse, uključujući crnu također prihvatljive.

Dimenzije simbola ostaju na snazi, uključujući i zahtjev da vanjski promjer kruga mora biti 1,9 puta veći od unutarnjeg promjera kruga. Donja polovica simbola ostaje na raspolaganju za oznake, kao što su „Resource Conserving“ (u ovom kontekstu poručuje se da ulje koje ima ovu oznaku štedi energiju, tj. utječe na smanjenje potrošnje goriva).

Slika 1: Simboli API Service „Donut“

API Service Symbol "Donut" je podijeljen u tri grupe informacija:

- Pri vrhu je navedena razina kvalitete (specifikacija).
- U sredini se navodi SAE gradacija viskoznosti.
- Na dnu se navodi zadovoljava li ulje zahtjeve za štednjom energije tj. zahtjeve ASTM testa za štednjom goriva.

Slika 2: Simbol API „Starburst“

Specifikacija API FA-4, iako u potpunosti pokriva iste zahtjeve motornih ispitivanja definiranih u specifikaciji API CK-4, ima strože zahtjeve kod određivanja najmanje HTHS viskoznosti, tj. smične stabilnosti pri visokom temperaturama nego što je to navedeno u specifikaciji API CK-4 (najmanje 3,5 cP). Ova vrijednost je ispod minimuma za sve ranije API kategorije u kojima su navedene HTHS viskoznosti. To znači da će u početku biti potrebno da se članice EMA (Udruženje proizvođača motora i kamiona - Engine Manufacturers Association) deklariraju da se kod motora gdje se zahtijeva korištenje motornih ulja prema specifikaciji API FA-4 ne mijenjaju uvjeti jamstva motora.

Licenciranje novih motornih ulja počet će krajem ove godine.

Izvori: API; Steve Swedberg, *Lube Report*, svibanj, 2016.

Priredio Robert Mandaković